

باز چرخش پلی اتیلن ترفتالات (PET) و پلی پروپیلن (PP) به منظور ساخت پانل های ایزولاتور و ارزیابی مقاومت فشاری

زین العابدین قنبرزاده علمداری^۱ (عهده دار مکاتبات)

zalamdari@yahoo.com

علی خوانین^۲

مهرداد کوبی^۳

تاریخ دریافت: ۸۵/۷/۲۰

تاریخ پذیرش: ۸۵/۹/۲۸

چکیده

امروزه مواد پلیمری به علت ویژگی های فیزیکی و شیمیایی و مقاومت مناسب در برابر صدمات مکانیکی و همچنین به علت صرفه اقتصادی نسبت به سایر مواد بسته بندی، جایگاه خاصی را در صنایع مختلف غذایی و آشامیدنی کسب نموده و به کارگیری این گونه مواد بسته بندی روز به روز در حال گسترش است. از جمله مشکلاتی را که به کارگیری این گونه مواد در پی دارد تجزیه ناپذیری مواد پلیمری و بروز جنبه های منفی زیست محیطی می باشد. یکی از اهداف این تحقیق دستیابی به روشی اقتصادی در زمینه بازچرخش مواد بسته بندی پلاستیکی و تبدیل آن به ایزولاتور با کاربرد های صنعتی جدید با ارزش افزوده مناسب تر از سایر مواد تبدیلی حاصل از روش های سنتی بازچرخش مواد پلاستیکی می باشد. در این طرح جهت تهیه نمونه های مورد آزمایش از مواد بسته بندی غذایی پلی اتیلن ترفتالات و پلی پروپیلن با دانه بندی های ۱ تا ۵ میلی متر و ۶ تا ۲۰ میلی متر با نسبت وزنی ۵۰٪ به طور مساوی و همچنین از الیاف پلی استر به نسبت وزنی ۲/۵٪ مواد پلیمری و به کارگیری رزین های بر پایه پلی وینیل استات با نسبت وزنی ۲۰٪ مواد پلیمری در سیندر های با نسبت یک به یک قطر به ارتفاع ساخته شده است و نمونه های مورد نظر با ۳ بار ساخت در شرایط یکسان و در هر بار ۳ بار قالب ریزی صورت پذیرفته است. نمونه های ساخته شده به منظور تعیین مقاومت فشاری توسط دستگاه Instron و با سرعت حرکت فک ها ۲۰ میلی متر در دقیقه تحت آزمایش قرار گرفته است. نتایج حاصل از اندازه گیری مقاومت فشاری نمونه های PET و الیاف پلی استر با نمونه های ساخته شده از ترکیبی PET و PP و الیاف پلی استر با سایز بندی ۱ تا ۵ میلی متر مشخص گردیده است که میزان میانگین تغییرات طولی حاصل از اعمال نیرو در طول های ۱۰، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ میلی متر نمونه های ساخته شده از PET و

۱- دانشجوی دوره دکتری رشته بهداشت حرفه ای، دانشگاه تربیت مدرس

۲- استادیار، د مدیر گروه بهداشت محیط و حرفه ای ، دانشگاه تربیت مدرس

۳- دانشیار، گروه مهندسی پلیمر ، دانشگاه تربیت مدرس

الیاف به ترتیب به میزان ۱/۳، ۱۰/۸، ۱۸/۶ و ۳۱/۹٪ میزان نیروی اعمالی بیشتری را جهت تغییرات طولی مشابه نیاز داشته و مقاومت فشاری مناسب تری را نسبت به نمونه های مورد ساخته شده ترکیبی PET و PP از خود نشان می دهد.

همچنین کلیه نتایج حاصل از اندازه گیری مقاومت فشاری نمونه های PET و الیاف پلی استر با نمونه های مورد ساخته شده از PET و PP و الیاف پلی استر با سایز بندی ۶ تا ۲۰ میلی متر مشخص گردیده است در تغییرات طولی ۲۰ و ۳۰ و ۴۰ میلی متر نمونه های مورد ساخته شده ترکیبی PET و PP به ترتیب به میزان ۴/۵ و ۱۴ و ۲۵/۳٪ میزان نیروی اعمالی بیشتری را جهت تغییرات طولی مشابه نیاز داشته و مقاومت فشاری مناسب تری را نسبت به نمونه های مورد ساخته شده از PET و الیاف از خود نشان می دهد.

واژه های کلیدی: باز چرخش مواد پلاستیکی، مقاومت فشاری، پانل های ایزولاتور، پلی اتیلن ترفتالات (PET)، پلی پروپیلن (PP)

مقدمه

بازچرخش مواد پلاستیکی مورد مصرف در صنایع مختلف، دستیابی به زمینه های کاربردی با ارزش افزوده مناسب مواد پلاستیکی مورد بازچرخش، طراحی و استقرار سیستم نوین مدیریت بازچرخش مواد پلاستیکی در سطح کلان کشور، ایجاد طرح های اشتغال زایی جدید، تلاش در جهت حذف روش های بازچرخش سنتی و ایجاد زمینه های مناسب استقرار سیستم بهداشتی مناسب بازچرخش مواد پلاستیکی، بهره مند شد، شایان ذکر است در حدود ۳۰ تا ۵۰٪ زباله تولیدی متشکل از مواد پلاستیکی بوده و توجه به بازچرخش و تبدیل آن به مواد ارزشمند، مشابه آنچه که مورد نظر این تحقیق می باشد، در سطح کلان می تواند موجب شکوفایی اقتصادی به میزان قابل توجهی شود. متأسفانه در زمینه بازچرخش مواد پلاستیکی اقدامات صورت پذیرفته بسیار محدود بوده و تبدیل و بازچرخش این مواد بیشتر در زمینه تولید محصولات بوده است که ارزش افزوده زیادی نداشته و در بسیاری از موارد به علت فقدان سیستم منسجم و برنامه ریزی شده علمی، در زمینه جمع آوری و تبدیل بهداشتی مواد پلاستیکی، بعضاً مسئله بازچرخش معضلات و خطرات بهداشتی بسیاری را در پی داشته و موجب بروز مشکلات عدیده ای برای مسئولان بهداشتی و درمانی کشور گردیده است (۲).

مواد و روش ها

دراین تحقیق بازچرخش مواد پلاستیکی طی مراحل ذیل صورت پذیرفته است.

• فاز اول

- نحوه نمونه گیری و تهیه مواد پلاستیکی

امروزه یکی از پر مصرف ترین مواد بسته بندی در صنایع مختلف، مواد پلیمری و مشتقات آن ها از قبیل PET و PP می باشد که به لحاظ صرفه اقتصادی و تامین بهداشت و سلامت مصرف کنندگان به عنوان ظروف یک بار مصرف کاربرد بسیار وسیعی را در دنیای امروز پیدا کرده است.

از جمله مزایای این نوع مواد بسته بندی می توان به: سبک بودن، مقاوم بودن در برابر ضربات مکانیکی، ارزان بودن، حمل و نقل راحت، نفوذ ناپذیری نسبت به گاز ها و بخارات، نفوذ ناپذیری نسبت به رطوبت، تاثیر ناپذیری این مواد در برابر رطوبت های بالا، مقاومت در برابر شوک های حرارتی، مقاومت در برابر شکستن، بدون اثر جانبی بر ارگانسیم های بدن و مقاومت فشاری مناسب و خوب و بسیاری از مزایای دیگری که در عصر حاضر به کارگیری این گونه مواد را قابل توجه نموده است (۱).

اهمیت و نقش بازچرخش مواد پلاستیکی در اقتصاد ملی

و بهداشت جامعه

بازچرخش به عنوان یک روش تکمیلی برای دستیابی به حداکثر بهره وری و افزایش کارایی، از اهمیت ویژه ای در اقتصاد ملی برخوردار است، چرا که علاوه بر جلوگیری از افزایش مصرف موجب اشتغال زایی و ایجاد صنایع وابسته می گردد. در حال حاضر روزانه در حدود ۳۸۰۰۰ تن زباله در کشور تولید می شود، که با بازچرخش درصد قابل توجهی از آن می توان، از مزایای زیست محیطی و اقتصادی حاصل از قبیل دستیابی به روش های نوین و اقتصادی

جداره ظروف PP بین ۰/۴۱ تا ۰/۴۴ میلی متر تعیین گردیده است.

• تعیین قطر الیاف پلی استر

در این طرح به منظور تعیین و اندازه گیری قطر الیاف پلی استری مورد کاربرد از میکروسکوپ الکترونی با روش SEM استفاده شده است. جهت تعیین قطر الیاف پلی استر ۵ نمونه برش خورده الیاف به صورت تصادفی از بین کلیه الیاف مورد مصرف انتخاب شده و پس از آماده سازی نمونه ها جهت تعیین قطر توسط میکروسکوپ الکترونی از ۱۰ نقطه و میدان الیاف پلی استر مورد قطر سنجی قرار گرفته است در نمودار ۲ میزان میانگین قطرهای الیاف پلی استر مشخص گردیده است. چنان چه در جدول داده ها مشخص گردیده است میزان میانگین قطر الیاف مورد کاربرد در میدان های ده گانه مورد اندازه گیری بین ۳۶ تا ۴۰ میکرون تعیین گردیده است.

• اختلاط

در این مرحله مواد آسیابی PET (پلی اتیلن تر فتالات) و PP (پلی پروپیلن) به نسبت وزنی مساوی در میکسر با ظرفیت مناسب، به مدت ۲ دقیقه به صورت خشک مورد اختلاط قرار گرفته و سپس به همراه ۲۰٪ وزنی رزین پلی وینیل استات با ویسکوزیته $10^3 \times 5\% \times 61$ سانتی پویز یا میلی پاسکال ثانیه (۵)، مطابق با استاندارد ASTM- C 305 – 94 در دو مرحله دو دقیقه ای اختلاط صورت می پذیرد (۶). و در مرحله نهایی الیاف پلی استر با میانگین قطر بین ۳۶ تا ۴۰ میلی متر (در ۵ نمونه مورد تهیه) به نسبت وزنی ۲/۵٪ وزن کل مواد آسیابی با برش های طولی ۲ سانتی متری و با وزن های ۳ گرم ۳ گرم به مخلوط افزوده شده و در هر مرحله ۲ دقیقه عمل اختلاط توسط میکسر صورت پذیرفته است.

• قالب گیری و تهیه نمونه

در این مرحله به منظور ساخت و قالب گیری نمونه های مورد نظر، هر فرمول ساختی (PET&Fiber و PP&Fiber) در سه نوبت ساخته شده و در هر نوبت ساخت نیز سه بار عمل قالب ریزی صورت پذیرفته است. قالب ها در سیلندری به نسبت حداقل ۱ به ۱ قطر به طول سیلندر تهیه شده است (۴ و ۵).

- آسیاب مواد پلیمری نظیر پلی اتیلن تر فتالات (PET) و پلی پروپیلن (PP)

- سایز بندی مواد آسیابی

- تعیین مقطر الیاف پلی استر

- اختلاط

- قالب گیری

- فرآیند خشک سازی

فاز دوم

- اندازه گیری و تعیین خصوصیات مکانیکی (مقاومت فشاری) نمونه های ساخته شده.

فاز اول

• نحوه نمونه گیری و تهیه مواد پلاستیکی

در این مرحله با توجه به وسعت کاربرد هر یک از مواد پلیمری و گستردگی کاربرد آن ها در صنایع غذایی و آشامیدنی مختلف، تصمیم گرفته شد تا ظروف مورد نیاز از یکی از صنایع معتبر سازنده مواد بسته بندی و به صورت نمونه گیری تصادفی و به میزان مورد نیاز طرح، تهیه شود.

• مرحله آسیاب مواد پلیمری

در این مرحله ظروف بسته بندی PET و PP تهیه شده با به کار گیری سیستم آسیاب و خرد کن با قدرت آسیاب کنندگی مناسب، آسیاب شده است.

• سایز بندی مواد آسیابی

در این مرحله مواد آسیابی توسط سرندهای ساخته شده مطابق با استاندارد ASTM – E11 و مطابق با استاندارد روش سرنده سازی - ASTM - D – 422 2 در دو مش بندی مختلف ۱ تا ۵ میلی متر و ۶ تا ۲۰ میلی متر مورد سایز بندی قرار گرفته است (۳ و ۴).

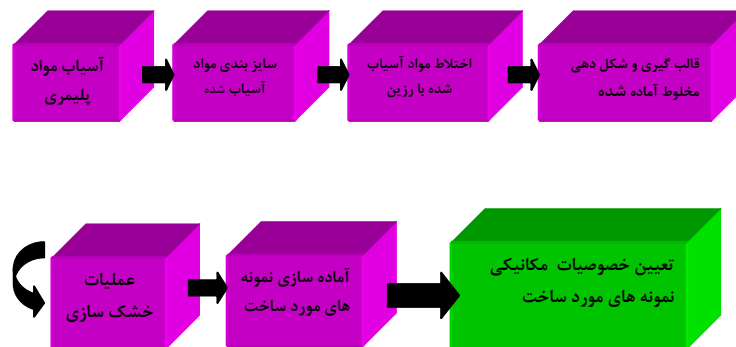
به منظور تعیین ضخامت نمونه های ظروف بسته بندی PET و PP به صورت تصادفی ۱۰ ظرف بسته بندی انتخاب شده و سپس در هر ظرف در ۵ نقطه ضخامت سنجی صورت پذیرفته است. میزان میانگین ضخامت ظروف PET بین ۰/۲۴ تا ۰/۲۸ میلی متر و همچنین میزان میانگین ضخامت

زمان تثبیت وزنی، نمونه ها جهت تعیین خصوصیات مکانیکی به آزمایشگاه مربوطه ارسال می گردد (۸).
در دیاگرام ذیل فرآیند بازچرخش مشخص گردیده است.

کلیه نمونه ها در شرایط دمایی 1 ± 23 درجه سانتی گراد و همچنین با درصد رطوبت نسبی آزمایشگاه 2 ± 50 ساخته شده است. (۷)

• فرآیند خشک سازی

در این مرحله کلیه نمونه های قالب ریزی شده به مدت ۷۲ ساعت در معرض هوای آزاد و خشک قرار می گیرد و پس از طی

دیاگرام بازچرخش

نتایج

مورد ساخت با دو سایز بندی ۱ تا ۵ میلی متر با کد a و ۶ تا ۲۰ میلی متر با کد b مشخص گردیده است.

الف - نتایج حاصل از اندازه گیری میزان مقاومت فشاری نمونه های ساختی با سایز بندی ذرات ۱ تا ۵ میلی متر ترکیب PET و الیاف پلی استر سیلندر های مورد ساخت توسط تجهیزات اندازه گیری مشخصات مکانیکی Instron مدل 6027 با Rate 20 mm/Min (سرعت حرکت فک ها) مورد آزمایش قرار گرفته اند (۳). چنان چه در نمودار ۳ مشخص گردیده است. میزان میانگین تغییرات نیروی وارده بر نمونه ها ی ۸ گانه در طول های ۲۰، ۱۰، ۳۰ و ۴۰ میلی متر به ترتیب برابر حدود ۱۶۷۸، ۳۷۵۲، ۸۳۴۸ و ۲۴۱۸۰ نیوتن با انحراف معیار به ترتیب ۲۲۱، ۳۶۳، ۸۱۷ و ۲۵۱۵ به دست آمده است.

ب- نتایج حاصل از اندازه گیری میزان مقاومت فشاری نمونه های ساختی با سایز بندی ذرات ۶ تا ۲۰ میلی متر

چنان چه در بخش مواد و روش ها طی دیاگرام فرآیند بازچرخش مواد پلاستیکی اشاره گردید نتایج حاصل از اندازه گیری های مربوط به هر بخش در چهار قسمت به شرح ذیل آمده است.

۱- نتایج اندازه گیری سایز بندی مواد پلیمری آسیابی

نتایج حاصل از سایز بندی در نمودار ۱ مشخص شده

است

۲- نتایج اندازه گیری سایز بندی مواد پلیمری آسیابی

۳- نتایج اندازه گیری قطر الیاف پلی استر مورد استفاده

۴- نتایج اندازه گیری مشخصات مکانیکی (مقاومت

فشاری) نمونه های مورد ساخت

چنان چه در بخش مواد و روش ها اشاره گردید در مراحل ساخت طبق طرح آزمایش های مورد نظر نمونه های

طولی مشابه نیاز داشته و مقاومت فشاری مناسب تری را نسبت به نمونه های ساخته شده از PET و PP از خود نشان می دهند.

همچنین کلیه نتایج حاصل از اندازه گیری مقاومت فشاری نمونه های PET و الیاف با نمونه های ساخته شده از PET و PP و الیاف با سایز بندی ۶ تا ۲۰ میلی متر نشان داده است که میزان میانگین تغییرات طولی حاصل از اعمال نیرو در طول های ۱۰، میلی متر نمونه های ساخته شده از PET و الیاف به ترتیب به میزان ۵/۷٪، میزان نیروی اعمالی بیشتری را جهت تغییرات طولی مشابه نیاز داشته و مقاومت فشاری مناسب تری را نسبت به نمونه های مورد ساخت از PET و PP از خود نشان می دهد. ولی در تغییرات طول های ۲۰ و ۳۰ و ۴۰ میلی متر نمونه های ساخته شده از PET و PP به ترتیب به میزان ۴/۵ و ۱۴ و ۲۵/۳٪، میزان نیروی اعمالی بیشتری را جهت تغییرات طولی مشابه نیاز داشته و مقاومت فشاری مناسب تری را نسبت به نمونه های مورد ساخت از PET و الیاف از خود نشان می دهد.

همچنین آزمون آماری مقایسه بین میانگین های میزان مقاومت فشاری نمونه های PET و الیاف با نمونه های ترکیبی PET و PP با سایز بندی ۱ تا ۵ میلی متر و ۶ تا ۲۰ میلی متر در تغییرات طولی ۱۰، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ میلی متر با $\alpha = 0/05$ نشانگر وجود اختلاف معنی دار بین میانگین ها می باشد.

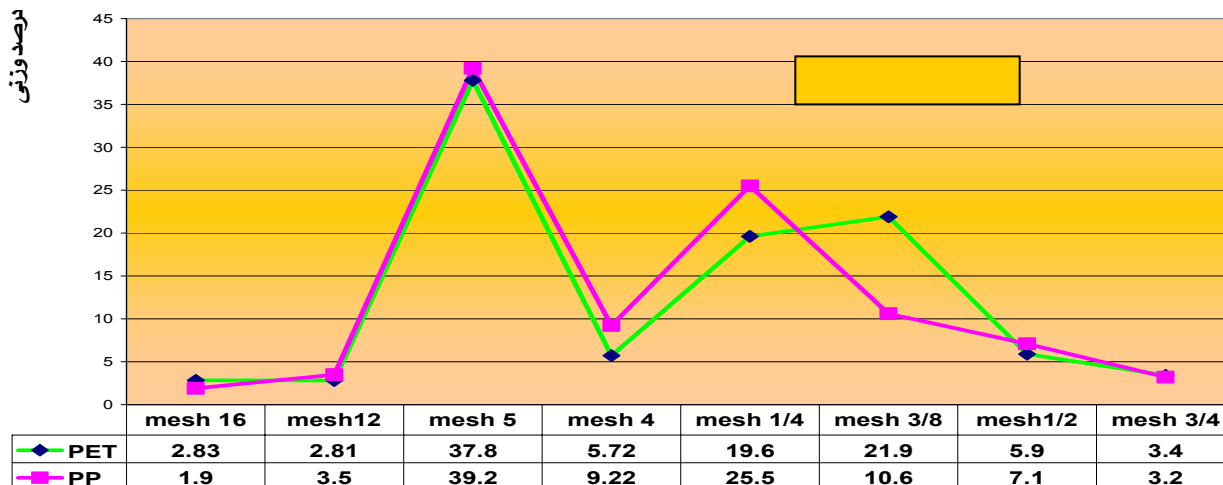
ترکیب PET و الیاف پلی استر چنان چه در نمودار ۴ مشخص گردیده است. میزان میانگین تغییرات نیروی وارده بر نمونه های ۸ گانه در طول های ۱۰، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ میلی متر به ترتیب حدود ۴۳۷۰ و ۲۴۳،۵۰۶، ۱۰۹۱ نیوتن با انحراف معیار به ترتیب ۴۳،۷۵، ۱۴۱ و ۸۲۵ به دست آمده است.

ج - نتایج حاصل از اندازه گیری میزان مقاومت فشاری نمونه های ساختی با سایز بندی ذرات ۱ تا ۵ میلی متر ترکیب PET و PP و الیاف پلی استر چنان چه در نمودار ۵ مشخص شده است. میزان میانگین تغییرات نیروی وارده بر نمونه های ۸ گانه در طول های ۱۰، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ میلی متر به ترتیب حدود ۱۶۴۵۲، ۳۳۴۵، ۶۷۹۲ و ۱۶۴۵۲ نیوتن با انحراف معیار به ترتیب برابر ۱۱۳، ۱۴۲، ۳۷۹ و ۱۶۷۵ به دست آمده است.

د - نتایج حاصل از اندازه گیری میزان مقاومت فشاری نمونه های ساختی با سایز بندی ذرات ۶ تا ۲۰ میلی متر ترکیب PET و PP و الیاف پلی استر چنان چه در نمودار ۶ مشخص شده است. میزان میانگین تغییرات نیروی وارده بر نمونه های ۸ گانه در طول های ۱۰، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ میلی متر به ترتیب برابر حدود ۲۲۹، ۵۳۰، ۱۲۷۱ و ۵۸۵۷ نیوتن با انحراف معیار به ترتیب برابر ۱۳، ۱۶، ۷۰ و ۵۹۸ به دست آمده است.

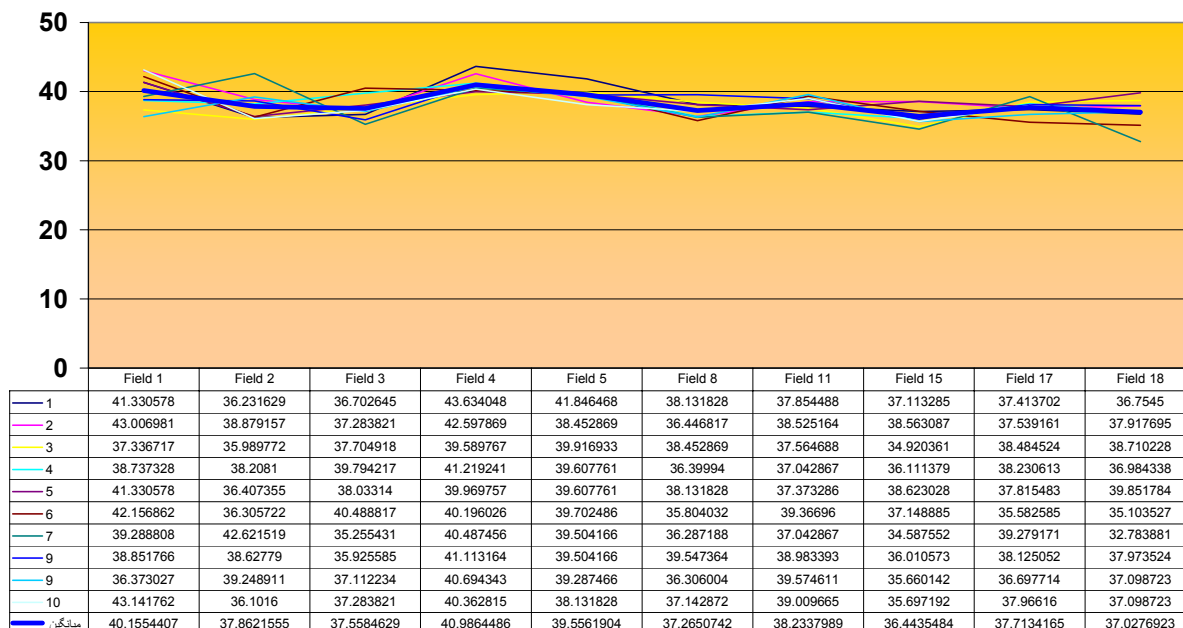
تفسیر نتایج

با مقایسه کلیه نتایج حاصل از اندازه گیری مقاومت فشاری نمونه های PET و الیاف با نمونه های ساخته شده از PET و PP و الیاف با سایز بندی ۱ تا ۵ میلی متر مشخص گردیده است که میزان میانگین تغییرات طولی حاصل از اعمال نیرو در طول های ۱۰، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ میلی متر نمونه های ساخته شده از PET و الیاف به ترتیب به میزان ۱/۲، ۱۰/۸، ۱۸/۶ و ۳۱/۹٪، میزان نیروی اعمالی بیشتری را جهت تغییرات

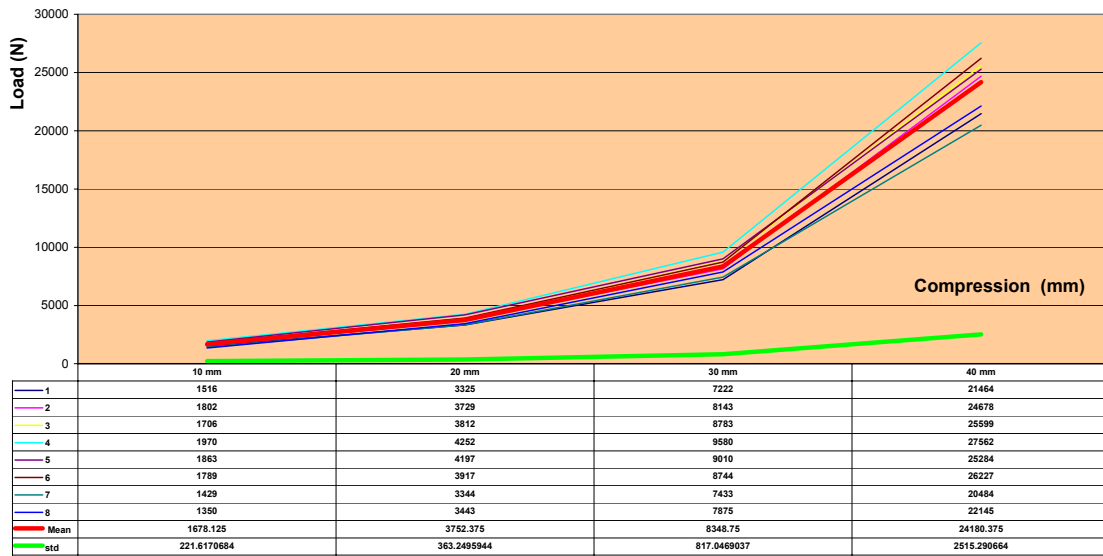

نمودار ۱ - میزان % وزنی سایز های مختلف مواد پلیمری آسیاب شده PET و PP

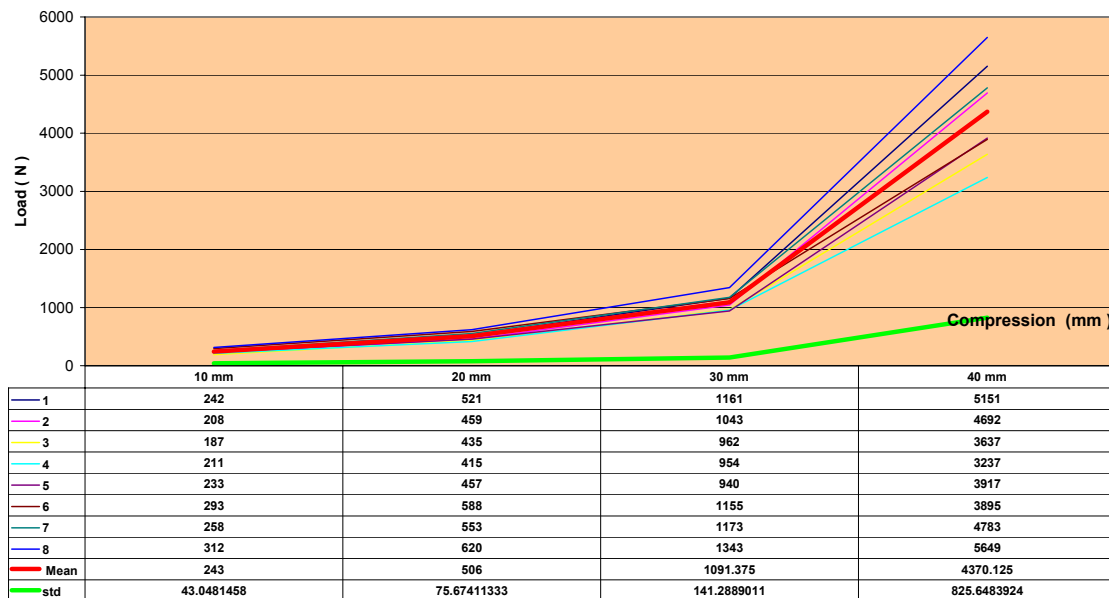
قطر برحسب میکرون

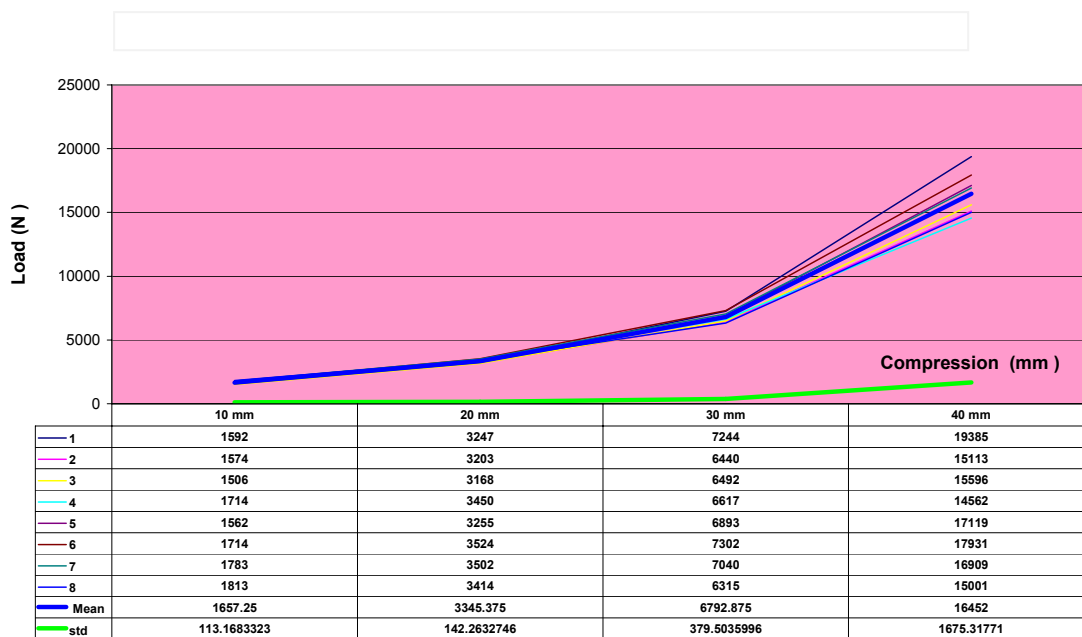
نمودار ۲ - نتایج اندازه گیری میزان میانگین اقطار الیاف پلی استر

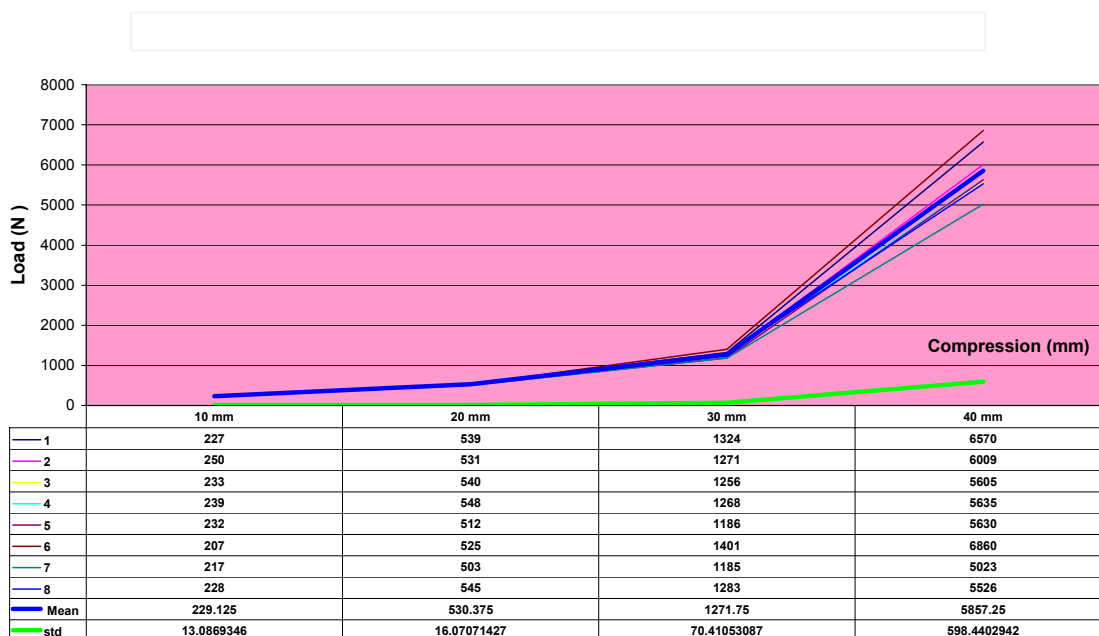
نمودار ۳- نتایج حاصل از اندازه گیری میزان مقاومت فشاری نمونه های ساختی با سایز بندی ذرات ۱ تا ۵ میلی متر ترکیب PET و الیاف پلی استر

نمودار ۴- نتایج حاصل از اندازه گیری میزان مقاومت فشاری نمونه های ساختی با سایز بندی ذرات ۶ تا ۲۰ میلی متر ترکیب PET و الیاف پلی استر

نمودار ۵ - نتایج حاصل از اندازه گیری میزان مقاومت فشاری نمونه های ساختی با سایز بندی ذرات ۱ تا ۵ میلی متر ترکیب PET و PP و الیاف پلی استر

نمودار ۶ - نتایج حاصل از اندازه گیری میزان مقاومت فشاری نمونه های ساختی با سایز بندی ذرات ۶ تا ۲۰ میلی متر ترکیب PET و PP و الیاف پلی استر

منابع

- 8- ISO International Standard, Resins in the liquid state or as emulsions or dispersion – Determination of apparent viscosity by the Brookfield test method , ISO – 2555
- 9- ASTM Standard , Standard Practice for Mechanical Mixing of Hydraulic Cement Pastes and Mortars of Plastic Consistency , C 305 – 94
- 10- ASTM Standard , Standard Practice for Effect of Moisture and Temperature on Adhesive Bonds
- 11- ASTM Standard , Standard Test Method for Obtaining and Testing Drilled Cores and Sawed Beams of Concrete , C 42/C 42M - 99
- ۱- میر سعید قاضی، حسین، ابراهیم زاده موسوی، سید محمد علی، مروری بر روش های بازیافت پلی اتیلن ترفتالات PET، دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران، گروه صنایع غذایی، ۱۳۸۳
- ۲- گزارش های سازمان بازیافت و تبدیل مواد شهرداری مشهد، ۱۳۸۴
- 3- ASTM Standard , Standard Specification for Wire Cloth and Sieves for Testing Purposes, E 11 – 95
- 4- ASTM Standard , Standard Test Method for
- 5- Particle – Size Analysis of Soils , D – 422 2-
- 6- ISO International Standard, Plastic Determination of Compressive Properties, ISO 604.
- 7- ASTM Standard , Standard Test Method for Compressive Strength of Concrete Cylinders Cast in place in Cylindrical Molds , C 873 - 99